

نگاهی به ویرتین فجر چهل و چهارم

دبیرخانه دائمی جشنواره ملی فیلم فجر با انتشار فراخوان واسامی آثار راه‌یافته به بخش «سودای سیم‌رغ» رسما فضای رسانه‌ای را به استقبال چهل‌وپهارمین دوره این رویداد بزرگ سینمایی برد. این دوره از جشنواره که قرار است از ۱۲ تا ۲۲ بهمن‌ماه ۱۴۰۴ برگزار شود، در حالی قدم به میدان می‌گذارد که برگزارکنندگان آن سینما را نگهدار حافظه جمعی و بخشی از میراث فرهنگی و هویتی ایران می‌دانند. لیست نهایی آثار نشان‌دهنده ترکیبی هوشمندانه از نسل‌های مختلف فیلمسازی است که در قالب ۳۱فیلم رقابتی و دو فیلم خارج از مسابقه قرار است ویرتینی تمام‌قد از توانمندی‌های فعلی سینمای ایران را به نمایش بگذارند.

در میان اسامی اعلام شده برای بخش فیلم‌های بلند سینمایی، حضور چهره‌های شاخص و جریان‌ساز جلب توجه می‌کند. از سینماگران پیشکسوت و صاحب‌سبکی چون رسول صدرعاملی با فیلم «قایق‌سواری در تهران» و مصطفی زراق‌کریمی با «کافه‌سلطان» گرفته تا کارگردانان پرمخاطبی همچون محمدحسین مهدویان با «نیم‌شب»، سروش صحت با «استخر» و منوچهر هادی با «خیابان جمهوری» همگی نشان از رقابتی داغ در سودای سیم‌رغ دارند. همچنین حضور نسل جدید و خلاق سینمای ایران با آثاری چون «اسکورت» به کارگردانی یوسف حاتم‌کیا، «سقف» ساخته ابراهیم امینی و «زنده شور» به کارگردانی کاظم دانشی، نویدبخش جشنواره‌ای است که علاوه بر تنوع ژانر، به لحاظ دیدگاه‌های هنری نیز رنگارنگ و کنج‌کاوی‌برانگیز خواهد بود.

یکی از مهم‌ترین حواشی این دوره که پیش از آغاز رسمی جشنواره با زتاب گسترده‌ای داشت، غیبت فیلم «غذای نیم‌روز» جدیدترین ساخته مجید مجیدی در لیست نهایی است. با وجود آن‌که نسخه نهایی این فیلم به دبیرخانه ارائه شده و از کیفیت فنی و محتوایی بالایی برخوردار بود اما با تصمیمی استراتژیک و حرفه‌ای مقرر شد این اثر برای حفظ شانس حضور در رویدادهای رده اول بین‌المللی از جمله جشنواره کن ۲۰۲۶ در فجر امسال اکران نشود. این رویکرد نشان‌دهنده نگاهی واقع‌گرایانه به بخش بین‌المللی آثار فاخر سینمای ایران است تا فرصت درخشش در بازارهای جهانی به‌واسطه نمایش زودهنگام در جشنواره‌های داخلی از دست نرود.

در کنار بخش سودای سیم‌رغ، توجه به سینمای مستند و کوتاه نیز با حضور ۱۳ اثر در هر بخش، از پویایی این حوزه‌ها حکایت دارد. مستندهایی نظیر «آرس:رود خروشان»، «میراب» و «نامش زن» در کنار فیلم‌های کوتاهی چون «سرخرگ» و «اسپایدرمرد» بخش مهمی از بار محتوایی و تجربی جشنواره را به‌دوش می‌کشند. این آثار که حاصل تلاش فیلمسازان دغدغه‌مند در حوزه‌های اجتماعی و هنری است، در کنار فیلم‌های بلند سینمایی، پازل کامل سینمای ایران را در سال ۱۴۰۴ تکمیل می‌کنند و فرصتی برای دیده شدن استعدادهای تازه‌نفس فراهم می‌آورد.

در نهایت، مدیریت اجرایی این دوره با برنامه‌ریزی برای اکران ۳۳فیلم در ۳۳ سالن برگزیده شهر تهران دنبال ایجاد یک موج فرهنگی متمرکز است. هدف از این رویکرد، بالا بردن ضریب اشغال سالن‌ها، جلوگیری از هدررفت انرژی و در نهایت رسیدن به یک نشاط جمعی میان مخاطبان و سینماگران ذکر شده است. با این اوصاف، جشنواره چهل‌وپهارم فیلم فجر نه‌تنها یک رقابت هنری بلکه تلاشی برای احیای پیوند میان مردم و پرده نقره‌ای است تا در بهمن‌ماهی دیگر، حافظه جمعی ایرانیان با ثبت لحظاتی ناب، بار دیگر به ابدیت گره بخورد.

اعلام اسامی

فیلم‌های راه‌یافته

به جشنواره فجر

دبیرخانه چهل‌وپهارمین جشنواره ملی فیلم فجر در قالب متنی و با ارائه توضیحاتی، اسامی فیلم‌های راه‌یافته به جشنواره را منتشر کرد. اسامی فیلم‌های اعلام شده به این شرح است: آرام‌بخش، اردوبهشت، استخر، اسکورت، بیلورد، پروانه، پل، تقاطع نهایی، جانشین، جهان مهیم هانتف، حاشیه، حال خوب زن، خجستگی که در جنگ ملاقات کرده‌ام، خواب،

خیابان جمهوری، دختر پری خانوم، رقص باد، زندگی کوچک کوچک، زنده شور، سرزمین فرشته‌ها، سقف، غبار میمون، غوطه‌ور، قایق سواری در تهران، قمارباز، کارواش، کافه سلطان، کوچ، گیس، مارون، نیم شب، مولا (خارج از مسابقه)، نگهبانان خورشید (خارج از مسابقه)، بخشی از متن انتشار یافته از سوی دبیرخانه به این شرح است که در ادامه آمده: از آنجا که باور

داریم، سینمای نجیب ایران، نگاهدار حافظه جمعی و شکل‌دهنده بخش مهمی از میراث فرهنگی و هویتی این مرز و بوم است، در نهایت افتخار، دبیرخانه دائمی جشنواره ملی فیلم فجر، همزمان با میلاد پراز نور و شور اعیاد شعبانیه، آثار سودای سیم‌رغ این رویداد فرهنگی را که دربرگیرنده فیلم‌های سینمایی، کوتاه داستانی و مستند است، اعلام کرد.

آتش اغتشاش بر جان موزه ۷۰ساله

اگرچه آتش، بخش اداری را خاکستر کرد، اما قلب تپنده اسناد تاریخی و هویت علمی شرق کشور از این مهلکه جان سالم به‌در برد

برای بازسازی وضعیت قبلی است؛ اگر بخواهیم ساختمان را با استانداردهای ایمنی بالاتر و مثلا پنجره‌های دارای روکش نسوز بازسازی کنیم تا از حوادث مشابه پیشگیری شود قطعا هزینه‌ها متفاوت خواهد بود.

گمانه‌زنی‌هایی درباره علت حمله به این ساختمان وجود دارد. با توجه به موقعیت مکانی موزه، تحلیل شما از انگیزه عاملان آتش‌سوزی چیست؟

تحلیل ما و شواهد موجود نشان می‌دهد که احتمالا یک اشتباه در تشخیص هدف رخ داده است. ساختمان موزه دقیقا در مجاورت شعبه بانک رفاه قرار دارد. اغتشاشگران ابتدا باجه بانک رفاه را به آتش کشیدند و سپس سراغ بخش اداری موزه آمدند. ساختار بخش اداری موزه به‌گونه‌ای بود که از بیرون، با دیدن میز و صندلی‌ها و چیدمان اداری، شباهت زیادی به ادامه ساختمان بانک داشت. به نظر می‌رسد مهاجمان تصور کرده‌اند که این بخش نیز متعلق به بانک است. دلیل این

استدلال ما این است که انباری موزه که دیوارهای شیشه‌ای دارد و آتش زدن آن بسیار ساده‌تر بود، دقیقاًدر همان محدوده و در دیردس قرار داشت اما هیچ آسیبی ندید. اگر هدف آنها آسیب زدن به خود موزه بود، حمله به آن انبار شیشه‌ای یا بخش‌های دیگر بسیار راحت‌تر انجام می‌شد. بنابراین حدس قوی این است که قربانی هججوری با بانک شدم.

با توجه به حجم خسارات و دوده گرفتن فضای موزه، فکر می‌کنید بازسازی و بازگشایی مجدد مجموعه چه مدت زمان ببرد؟

پاسخ به این سؤال نیازمند برآورد دقیق مهندسی و معماری است اما اراده ما بر این است که هر چه سریع‌تر کار را شروع کنیم. اگر دانشگاه از همین فردا عملیات احیا و پاک‌سازی را آغاز کند و حمایت‌های لازم صورت گیرد، می‌توان امیدوار بود. در اینجا لازم است درخواستی از وزارت محترم علوم داشته باشیم. با توجه به جایگاه ملی این موزه، اگر شخص وزیر محترم علوم عنایت داشته باشند و بازددی به عمل آورند و همتی برای کمک به بازسازی صورت گیرد، روند کار بسیار تسریع خواهد شد. فراموش نکنیم که این مکان صرفا یک دفتر اداری نیست؛ بلکه هویت تاریخی آموزش عالی در شرق کشور است.

در صحبت‌های تان اشاره کردید که این موزه الگوی سایر دانشگاه‌ها بوده است. لطفا کمی بیشتر درباره جایگاه اجتماعی و فرهنگی موزه و مخاطبان آن توضیح دهید.

بله، دقیقا همین‌طور است. شما اگر جست‌وجو کنید، می‌بینید که دانشگاه‌های معتبری مانند دانشگاه رازی کرمانشاه، دانشگاه حکیم سبزواری و دانشگاه تبریز برای راه‌اندازی یا توسعه موزه‌های خود با ما تماس می‌گرفتند و الگو و مشورت می‌خواستند. این نشان‌دهنده اعتبار و استانداردهای بالای موزه دانشگاه فردوسی است. از نظر استقبال مخاطبان نیز ما وضعیت بسیار مطلوبی داشتیم. بازدیدهای روزانه ما شامل طیف وسیعی از اقشار بود؛ دانشجویان دانشگاه معمولا دست‌کم یک بار در طول تحصیل به صورت گروهی از موزه بازدید می‌کردند. مدارس سطح استان خراسان به‌طور منظم و هفتگی (چهار تا پنج بازدید در هفته) دانش‌آموزان را به اینجا می‌آوردند. علاوه بر این، بازدیدهای عمومی برای شهروندان و گردشگرانی که از سایر نقاط کشور می‌آمدند نیز برقرار بود. تقریبا هیچ شخصیت کشوری یا مقام مسئولی نبود که به دانشگاه فردوسی بیاید و بازدید از موزه جزو اولین برنامه‌هایش نباشد.

متأسفانه در جریان این آتش‌سوزی، بخش اداری که شامل دو اتاق و یک راه‌رو بود، به‌شدت آسیب دید و تقریبا در آتش سوخت اما نکته بسیار مهم و حیاتی اینجاست که خوشبختانه آتش به بخش نمایشگاهی موزه و مخزن آرشیو سرایت نکرد. دلیل این امر تا حد زیادی رعایت برخی مسائل ایمنی در ساختار موزه بود. هرچند که متأسفانه نکات ایمنی به صورت کامل و ایده‌آل در کل ساختمان رعایت نشده بود اما همان میزان تمهیدات اندیشیده‌شده، مانع از نفوذ زبانه‌های آتش به گنجینه اصلی شد. البته دود ناشی از سوختن بخش اداری به صحن نمایشگاه و اتاق آرشیو نفوذ کرد و باعث دودآلودگی اشیا و اسناد شد، البته تأکید می‌کنم که هیچ‌گونه آسیب فیزیکی ناشی از سوختگی به اسناد تاریخی یا اشیای موزه وارد نشده است.

میزان خسارت در بخش اداری چقدر بوده است؟ آیا اسناد یا اقلام ارزشمندی در این بخش وجود داشت که از بین رفته باشد؟

بخش اداری ما تقریبا به طور کامل از بین رفت. تجهیزات موجود در این بخش شامل ۸-۵ دستگاه کامپیوتر، چندین دستگاه پرینتر و اسکنر، دوربین‌ها و مبل‌مان اداری بود که همگی در آتش سوختند. دردناک‌تر از تجهیزات سخت‌افزاری، از بین رفتن برخی کتاب‌ها و منابع موجود در اتاق‌های اداری بود. برای مثال یک دوره کامل لغت‌نامه هخدا، کتاب‌های تخصصی حوزه موزه‌داری، دو دوره مجله (از جمله مجله بخارا) و وسایل شخصی کارکنان در آتش سوخت. تصاویری که در خبرگزاری‌ها از کتاب‌های سوخته منتشر شد، مربوط به همین اقلام موجود در بخش اداری بود، نه اسناد آرشیوی. تنها سند اداری که سوخت، یک پرونده جاری مربوط به دانشکده ادبیات بود که روی میز کار قرار داشت و جزو اسناد تاریخی محسوب نمی‌شد.

برآورد مالی دانشگاه از خسارات وارده چه میزان است؟ برآورد دقیق کارشناسی انجام شده است. خسارت وارده به ساختمان موزه (بخش انبیه) حدود شش میلیارد تومان و خسارت وارده به تجهیزات و وسایل اداری حدود ۵/۵ میلیارد تومان تخمین زده شده است. بنابراین در مجموع ما با خسارتی بالغ بر ۱۱/۵ میلیارد تومان مواجه هستیم؛ البته این هزینه صرفا

برگزاری همایش‌ها، کنفرانس‌ها و رویدادهای علمی در این آرشیو نگهداری می‌شود. بخش مهمی از گنجینه ما شامل اسناد شخصی استادان است؛ نامه‌نگاری‌های علمی، همکاری‌های پژوهشی و حتی کتاب‌های نفیس و نسخ خطی ارزشمندی که توسط خود استادان به مرکز اهدا شده است. در حال حاضر بالغ بر ۱۲۰ هزار برگ سند در این مرکز طبقه‌بندی و نگهداری می‌شود. البته ما برنامه‌ای برای افزودن بخشی از پرونده‌های دانشجویان (شامل اسناد پذیرش، کارنامه‌ها و سوابق تحصیلی) هم داریم که با اجرای آن، پیش‌بینی می‌کنیم طی دو سال آینده حجم اسناد ما به حدود ۵۰۰ هزار برگ افزایش یابد.

در بخش اشیای موزه‌ای چطور؟ چه اقلامی در معرض دید بازدیدکنندگان قرار داشته و ارزش تاریخی آنها در چیست؟

در بخش موزه، ما میزبان حدود ۵۰ هزار شیء هستیم که بخش قابل توجهی از آنها اهدایی است. این اشیاء توسط استادان دانشگاه فردوسی یا خود دانشگاه به موزه تقدیم شده‌اند. تنوع این اشیاء بسیار زیاد است و روایتی ملموس از تاریخ علم و آموزش را ارائه می‌دهد. برای مثال، ما جام‌های قهرمانی مسابقات ورزشی قدیمی، لوح‌های افتخار همایش‌های ملی و بین‌المللی، و تجهیزات منحصربه‌فرد آزمایشگاهی و آموزشی را داریم. دوربین‌های قدیمی، دستگاه‌های آزمایشگاهی که در دهه‌های گذشته مورد استفاده قرار می‌گرفتند

اکنون از رده خارج شده و ارزش موزه‌ای یافته‌اند و حتی نخستین کامپیوترهایی که وارد دانشگاه شده‌اند، در این بخش نگهداری می‌شوند. روافع هر وسیله آموزشی یا پژوهشی که کارکرد روزمره‌اش را از دست داده و به بخشی از تاریخ دانشگاه تبدیل شده، در اینجا حفاظت می‌شود.

در بحث اصلی و متأسفانه تلخ این روزها بپردازیم. در شامگاه جمعه ۱۹ دی‌ماه خبری مبنی بر آتش‌سوزی در این مجموعه منتشر شد. لطفا شرح دقیقی از آنچه رخ داد و بخش‌هایی که دچار حریق شدند، ارائه بفرمایید.

حادثه حدود ساعت ۱۰ شب جمعه ۱۹ دی‌ماه رخ داد. ساختمان اداری موزه چسبیده به ساختمان اصلی نمایشگاه و آرشیو است.

خسارت وارده به ساختمان موزه (بخش انبیه) حدود شش میلیارد تومان و خسارت وارده به تجهیزات و وسایل اداری حدود ۵/۵ میلیارد تومان تخمین زده شده است

در شامگاه سرد نوزدهم دی‌ماه ۱۴۰۴، گروه فرهنگ و هنر

اقدامات تروریستی در خیابان‌های مشهد، شعله‌های آتشی ناخونده حريم یکی از مهم‌ترین مراکز هویتی و علمی شرق کشور را فرا گرفت. موزه دانشگاه فردوسی مشهد، که نه‌تنها گنجینه‌ای از اسناد و اشیای تاریخی، بلکه حافظه مدحون بیش از هفت دهه تلاش علمی، فرهنگی و اجتماعی این‌نهادهاد آکادمیک به‌شمار می‌رود، هدف تخریب و آتش‌سوزی کور قرار گرفت. این واقعه تلخ، فراتر از یک خسارت مادی، زخمی عمیق بر پیکره میراث فرهنگی و هویت تاریخی آموزش عالی کشور است. این مرکز که به عنوان الگویی موفق برای سایر دانشگاه‌ها شناخته می‌شد و تاریخ از دریاچه ابزارهای علمی، دست‌آورد‌های پژوهشی و اسناد مدیریتی روایت می‌کرد، اکنون خود به موضوعی برای تاریخ‌بدل شده است. حادثه‌اخیر

پرسش‌هایی جدی را درباره امنیت مراکز فرهنگی در بحبوحه‌های آشوب اجتماعی و انگیزه‌های پشت‌پرده چنین تخریب‌هایی به‌میان می‌آورد. سوختن بخشی از این بنای فرهنگی، زنگ خطری است که ضرورت توجه بیش از پیش به حفاظت از گنجینه‌های علمی و معنوی کشور را یادآور می‌شود. به‌منظور بررسی دقیق ابعاد این واقعه، از چارایی و چگونگی وقوع آن گرفته تا میزان خسارات و آینده این گنجینه ارزشمند، با دکتر مرتضی دانشیار، عضو هیات علمی دانشگاه و رئیس موزه و مرکز آثار مفاخر و اسناد دانشگاه فردوسی مشهد، به گفت‌وگو نشسته‌ایم.

جناب آقای دکتر دانشیار، پیش از ورود به بحث حادثه اخیر، برای مخاطبانی که شاید کمتر با پیشینه موزه دانشگاه فردوسی آشنا باشند، لطفا درباره تاریخچه شکل‌گیری این مرکز و جایگاه آن در فضای دانشگاهی کشور توضیح دهید. برای درک جایگاه این موزه باید نگاهی به تاریخچه خود دانشگاه داشته باشیم. دانشگاه فردوسی مشهد در نخستین گام‌های خود در سال ۱۳۲۸ با تأسیس دانشکده پزشکی آغاز به‌کار کرد و در سال ۱۳۳۴ رسماً تأسیس شد. اما امیده و اقدام برای تأسیس موزه دانشگاه به سال ۱۳۸۳ بازمی‌گردد، هرچند از آن سال تا سال ۱۳۹۷ فعالیت موزه با فرازونشیب‌هایی همراه بود و شاید آن شهرت لازم را در سطح کشور نداشت. نقطه عطف فعالیت‌های موزه به سال ۱۳۹۷ و دوران ریاست آقای دکتر ساکت بازمی‌گردد. در این دوره با فعال‌سازی جدی و برنامه‌ریزی‌شده، موزه دانشگاه فردوسی در همان ۳-۲ سال نخست توانست به یکی از معروف‌ترین و معتبرترین موزه‌های دانشگاهی در سطح کشور تبدیل شود، به‌طوری که به الگویی برای سایر دانشگاه‌ها بدل شد.

اشاره کردید که این مجموعه شامل بخش آرشیو و اسناد نیز می‌شود. دقیقا چه نوع اسناد و مدارکی در این مرکز نگهداری می‌شود و حجم این گنجینه چقدر است؟

بله، همزمان با راه‌اندازی موزه در سال ۱۳۸۳، بخش آرشیو دانشگاه نیز در کنار آن تأسیس شد. هدف ما گردآوری و حفظ تمامی اسناد مرتبط با دانشگاه از بدو تأسیس (سال ۱۳۲۸) تا سال‌های اخیر بود. این اسناد طیف وسیعی را شامل می‌شوند؛ از پرونده‌های کاری و علمی استادان گرفته تا مکاتبات مهم دانشگاه با وزارت فرهنگ (در دورانی که هنوز وزارت علوم تأسیس نشده بود) و سپس با وزارت علوم. همچنین اسناد مربوط به

دریافت آثار جشنواره تمدید شد. براین اساس، شاعران می‌توانند آثار خود را تا ۱۵ فروردین ماه ۱۴۰۵ از طریق سامانه رسمی جشنواره ارسال کنند. تاکنون و براساس سایت دریافت آثار، بیش از ۴۰۰ اثر از شاعران سراسر کشور برای شرکت در سی‌امین جشنواره بین‌المللی شعر رضوی ارسال شده است. این تمدید، در راستای تأکید جشنواره بر کیفیت آثار و مشارکت گسترده‌تر شاعران از سراسر کشور صورت گرفته و زمان جدید، آخرین مهلت ارسال آثار خواهد بود. آیین اختتامیه سی‌امین جشنواره ملی شعر فارسی رضوی، اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ در شهر کرمان برگزار خواهد شد. فراخوان این جشنواره در سه بخش شعر کلاسیک (همه‌فرم‌های سنتی)، شعر نو (همه‌فرم‌های نو) و نقد شعر (یادداشت، نقد و جستار) منتشر شده است.

ادبیات

تمدید مهلت ارسال آثار به جشنواره شعر رضوی

جشنواره

انتشار جدول اجراهای بخش «فراگیر» تئاتر فجر

جدول نمایش‌های حاضر در بخش «فراگیر» چهل‌وپهارمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر منتشر شد. بخش فراگیر امسال با حضور ۲۲ گروه متشکل از هنرمندان دارای معلولیت، به‌صورت تخصصی و مجزا، در دو بخش صحنه‌ای و خیابانی به رقابت می‌پردازند. تماشاخانه سنگلج، تالار حافظ، بهتله رودکی و محوطه کتابخانه پارک شهر در روزهای برگزاری این رویداد، میزبان آثار نمایشی بخش فراگیر چهل‌وپهارمین جشنواره تئاتر فجر خواهند بود. این بخش به مدیریت فاطمه فخری، از هشتم بهمن‌ماه میزبان مخاطبان است. بخش فراگیر با رویکردی تازه و با هدف گسترش عدالت فرهنگی، دسترسی برابر و دیده‌شدن توان‌خلاقه هنرمندان دارای معلولیت توسط سازمان بهزیستی و در مهم‌ترین رویداد تئاتری کشور برگزار می‌شود. چهل‌وپهارمین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر از ۲ تا ۱۲ ت بهمن‌ماه ۱۴۰۴ به دبیری سیدوحید فخرموسوی در تهران در حال برگزاری است و آیین پایانی این رویداد، ۱۲ بهمن‌ماه در تالار وحدت برگزار خواهد شد.

رویداد

آغاز به‌کار پانزدهمین کنگره بین‌المللی امام سجاد (ع)

پانزدهمین کنگره بین‌المللی امام سجاد (ع) در آستانه پنجم شعبان سالروز ولادت این امام بزرگوار، با پیام آیت‌الله جوادی آملی و با حضور سیدعباس صالحی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و جمعی از اندیشمندان و فرهیختگان داخلی و خارجی در بندرعباس آغاز به‌کار کرد. دبیر پانزدهمین کنگره بین‌المللی امام سجاد (ع) روز شنبه در آیین آغاز به‌کار این رویداد بزرگ فرهنگی – مذهبی گفت: در این کنگره جمعی از علما و روحانیون شیعه و سنی و اندیشمندان ایرانی و خارجی حضور دارند. علی‌علامه زاده افزود: این کنگره در سالی که به عنوان هزاروپانصدمین سالگرد تولد پیامبر اکرم (ص) نام‌گذاری شده، با عنوان کنگره رحمت برگزار می‌شود. وی از فعالیت مرکز تخصصی معارف اسلامی در قم و حضور حدود ۵۰ طلبه از هرمزگان و سایر استان‌ها در دوره‌های تخصصی آن خبر داد و تصریح کرد: کنگره امسال همزمان با برگزاری در استان هرمزگان، در چهار قاره در حال برگزاری است.

